

Forskningsdagene 2004

Sluttrapport for
Forskningsdagene 2004
på Stange bibliotek

Per Olav Sanner, bibliotekar
perolav.sanner@stange.kommune.no
Stange bibliotek
17. januar 2005

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
2. Hva og hvorfor?.....	3
2.1 Hva er Forskningsdagene?	3
2.2 Hva er Stange bibliotek?.....	3
2.3 Hvorfor Forskningsdager på Stange bibliotek?	4
3. Hvordan?.....	4
3.1 Forarbeid.....	4
3.2 Målgrupper	5
3.3 Innhold	5
3.4 Mediedekning	5
3.5 Kommunikasjon	6
3.6 Transport	7
3.7 Finansiering	7
3.8 Samarbeid	7
3.9 Besøk.....	8
4. Konklusjon	8

Vedlegg 1: Programguide for Forskningsdagene 2004 på Stange bibliotek

Vedlegg 2: Regnskap for Forskningsdagene 2004 på Stange bibliotek

1. Innledning

Denne rapporten er skrevet som en oppsummering av Stange biblioteks deltagelse i Forskningsdagene 2004 i perioden torsdag 23.-lørdag 25. september 2004. Det var andre gang biblioteket deltok i Forskningsdagene. Vi bygde videre på det som fungerte best forrige gang, samtidig som vi prøvde ut nye arrangementsformer. Arrangementet ble godt besøkt og fikk brukbar pressedeckning lokalt. Ungdoms- og videregående skoler i Stange kommune sendte elever til arrangementet, og tilbakemeldinger fra publikum og lokale politikere tyder på at arrangementet også i år synliggjorde biblioteket på en meget positiv måte.

Rapporten skal både fungere som en intern oppsummering av Forskningsdagene 2004 og gi samarbeidspartnere, støttespillere og andre interesserte et godt innblikk i arrangementet. (En tilsvarende rapport for Forskningsdagene 2003 finnes på <http://www.stange.folkebibl.no/html/Sluttrapport2003.pdf>.)

Vi benytter anledningen til å rette en stor takk til alle som har bidratt til å realisere Forskningsdagene 2004 på Stange bibliotek.

2. Hva og hvorfor?

2.1 Hva er Forskningsdagene?

Forskningsdagene er en årlig, landsomfattende festival der formidling av forskning til et bredt publikum står i fokus. Blant arrangementstypene finnes alt fra foredrag, demonstrasjoner, debatter og åpent hus til revyer, torgboder og konkurranser.

Forskningsdagene ble første gang arrangert i 1995, og har vokst jevnt og trutt siden da. I 2004 fant det sted over 1000 arrangement over hele landet i regi av drøyt 200 arrangører.

Blant arrangørene finner man universiteter, høyskoler, forskningsinstitutter, museer, firmaer og andre organisasjoner som har forskning og/eller formidling som sin kjernevirksomhet. Stadig flere folkebibliotek deltar også i Forskningsdagene.

Målet for Forskningsdagene er å vise hva forskning er og hvordan den kan anvendes, samt å motivere flere til å bli forskere.

Norges forskningsråd har et eget sekretariat som arbeider med koordinering og profilering av Forskningsdagene.

2.2 Hva er Stange bibliotek?

Stange bibliotek er folkebiblioteket for Stange kommune i Hedmark. Kommunen har rundt 18 300 innbyggere fordelt på 725 km², og grenser til Hamar, Løten, Våler, Åsnes og Nord-Odal kommuner i Hedmark og Eidsvoll kommune i Akershus.

Biblioteket er sentralt plassert i et stort nybygg (2002) i Stange sentrum. Det har åtte ansatte i 6,12 årsverk (5,62 fra 1. januar 2005). Åpningstidene er meget gode, og bruken av biblioteket har økt sterkt etter at nybygget stod klart. God beliggenhet, større plass, utlån av lokaler, fremragende muligheter for bruk av Internett og stadig flere arrangementer er blant tilbudene

som trekker folk til biblioteket. Biblioteket utvikler et stadig mer omfattende samarbeid med skolene i kommunen, blant annet ved å bistå skolebibliotekene med teknisk og faglig hjelp.

Stange bibliotek er godt etablert som kommunens kanskje viktigste møteplass for folk flest, og nye aktiviteter kommer stadig til. Fra og med sommeren 2004 er biblioteket også kommunens turistkontor.

2.3 Hvorfor Forskningsdager på Stange bibliotek?

Stange bibliotek deltar i Forskningsdagene fordi:

- rekrutteringen til høyere utdanning innen realfagene ikke er god nok. Mangel på realister kan på sikt bli et stort problem for et teknologibasert og -avhengig samfunn som Norge. Flere av bibliotekets ansatte har stor interesse for realfagene, og ønsker å bidra til å sette realfag på kartet for morgendagens studenter.
- formidlingen av forskning gjennom Forskningsdagene bør nå ut til et enda større publikum enn i dag. Vi mener at folkebibliotekene er den kanskje viktigste nye arenaen. For mange er det en terskel forbundet med å gå inn på et universitet eller en høyskole, særlig hvis man aldri har vært tilknyttet en slik institusjon. Folkebibliotekenes fordel som nye formidlingsarenaer er at de er åpne for alle og at de færreste opplever biblioteket som et fremmed sted. Dessverre er Stange bibliotek alene blant bibliotekene i Hedmark om å delta i Forskningsdagene. Vi håper at Stanges deltagelse vil synliggjøre for flere bibliotek at dette er noe de kan delta i.
- vi synes det er spennende å jobbe med et stort arrangement som temamessig ligger litt utenfor det vi vanligvis sysler med.
- vi ser deltagelsen som en kjempemulighet til å markere biblioteket i lokalsamfunnet.
- en midlertidig endring i personalsituasjonen har gjort det mulig å sette av tid til forberedelser av arrangementet.

3. Hvordan?

3.1 Forarbeid

Forarbeidet til Forskningsdagene 2004 krevde mye innsats, men langt mindre enn i 2003. Nå var løypa tråkket opp, så der vi i fjor brukte flere uker fordelt over et halvt år brukte vi i år rundt to uker i august og september. Det aller meste av arbeidet ble gjort av én person.

Både i 2003 og 2004 var det helt spesielle omstendigheter som tillot oss å bruke så vidt store personalressurser på arrangementet. En kombinasjon av midlertidige og permanente endringer i staben ved biblioteket medførte at vi hadde 3,5 i stedet for 2-2,5 personer som til daglig jobbet med rent bibliotekfaglige oppgaver. (Den ene av disse stod for planleggingen av dagene.) Denne avlastningen muliggjorde den store satsingen Forskningsdagene innebar.

Personellsituasjonen vil forverres i 2005, og dette kan begrense satsingen på neste arrangement. Biblioteket har fra 1. januar 2005 mistet en halv stilling i forbindelse med generelle nedskjæringer på grunn av Stange kommunes dårlige økonomi. Sannsynligvis vil ikke omfanget av planleggingen av Forskningsdagene 2005 bli større enn i 2004, men Stange bibliotek har generelt et meget stort antall arrangementer i løpet av et år, og de konkurrerer med hverandre om personalets tid.

3.2 Målgrupper

Hovedmålgruppen vår var også i år skoleelever i alderen 12-18 år, altså ungdommer i ungdomsskolen og videregående skole. Disse skal om kort tid ta stilling til om de ønsker å fortsette med høyere utdanning. Programmet fredag 24. september var skreddersydd for denne gruppen.

Vi valgte å åpne Forskningsdagene 2004 med et kveldsprogram torsdag 23. september, og avsluttet med noen programposter midt på dagen lørdag 25., slik at også voksne personer skulle få et tilbud.

I år hadde vi dessverre ikke noe program for elever i barneskolen. Under fjorårets Forskningsdager hadde vi det mobile vitensenteret Teknoteket Science Circus på besøk. Dette var kjempopulært blant barneskolene, men var dessverre allerede fullbooket i forbindelse med Forskningsdagene 2004 da vi spurte om dette i mai 2003!

Fra Stange kommune forhåndsinviterte vi i midten av august 2004 alle ungdoms- og videregående skoler (totalt seks).

3.3 Innhold

I 2003 tok vi ved valg av program utgangspunkt i den ovennevnte krisen i rekrutteringen til realfagene og la hovedvekten på disse, herunder fag som har direkte betydning for landbruk. Stange er en landbrukskommune, og vi ønsket på denne måten å forankre innholdet i Forskningsdagene i lokale behov og næringer. Vi brukte da stort sett formidlere med lokal tilknytning.

I 2004 hadde vi ingen spesielle føringer for valg av program, verken med hensyn til temaer eller formidlere.

Vi bad tidlig to av fjorårets mest populære foredragsholdere - forfatter Eirik Newth og astronom Knut Jørgen Røed Ødegaard - om å komme på besøk igjen. Begge er glitrende formidlere, og trekker mye folk. Terje Berg fra Eucat var også i ilden i fjor, og var ønsket tilbake av mange fordi han forrige gang fikk for knapp tid til å gå i dybden på sitt tema.

Hele programmet er gjengitt i vedlegg 1.

3.4 Mediedekning

I 2003 var vi svært heldige med pressedekningen. Vi fikk rikelig dekning i både aviser, radio og fjernsyn. I 2004 regnet vi med at det ville bli vanskelig å få like mye oppmerksomhet, hvilket viste seg å stemme. Vi var i år bare brukbart fornøyd med pressedekningen. Der vi i fjor ble bortskjemt med daglige og til dels store oppslag i alle lokalaviser, opplevde vi i år bare spredte og forholdsvis små oppslag, hvorav enkelte var såpass unøyaktige at det kan ha hatt betydning for oppmøtet.

I tillegg til avisdekningen fikk vi oppmerksomhet i radio. NRK Hedmark og Oppland ga oss plass i et par morgenintervjuer før og under Forskningsdagene.

Vi benyttet oss av en rekke informasjonskanaler i tillegg til mediene:

- Vi laget et enkelt flyveblad i svart/hvitt i A4-format som inneholdt programmet og logoene til de største sponsorene. Dette delte vi ut i skranken før og under arrangementet. Vi puttet det også inn i bøkene vi lånte ut.
- Vi benyttet de offisielle Forskningsdagene-plakatene i A1-format og hengte dem opp i biblioteket og flere steder i Stange. Sammen med disse hengte vi opp egenproduserte plakater i A4-format som inneholdt hele programmet og logoene til de største sponsorene.
- Vi reklamerte for Forskningsdagene på bibliotekets vevsted (www.stange.folkebibl.no).
- Vi registrerte alle arrangementene våre i programdatabasen for Forskningsdagene (www.forskningsdagene.no), slik at de lett kunne søkes frem etter arrangør, geografisk område, emne eller tidspunkt.
- Forskningsrådets sekretariat for Forskningsdagene trykket et stort bilag som ble distribuert med Dagbladet onsdag 15. september. Arrangement ved Stange bibliotek var nevnt tre steder i bilaget.
- Som før nevnt inviterte vi skolene i området spesielt.

Kopi av de fleste presseoppslagene utgjør vedlegg 3 i den trykte rapporten. (Bibliotekets skanner er i ustand, og oppslagene er derfor ikke med i den elektroniske utgaven.) I tillegg til disse kommer følgende:

- Intervju med bibliotekar Per Olav Sanner på NRK Hedmark og Opplands morgensending i radio fredag 17. september kl. 06.45.
- Intervju med foredragsholder Terje Berg på NRK Hedmark og Opplands morgensending i radio torsdag 23. september kl. 06.45.

Om avisene som dekket arrangementet: Hamar Arbeiderblad er Hedmarks største avis, og utkommer daglig i et opplag på drøyt 28 000. Hamar Dagblad utkommer tirsdag, torsdag og lørdag i et opplag på rundt 4000, hovedsakelig i kommunene Hamar, Stange, Ringsaker og Løten. Stangeavisa er lokalavis for Stange kommune, og utkommer ukentlig i et opplag på rundt 1400.

3.5 Kommunikasjon

Vi er godt fornøyd med hvordan vi kommuniserte utad. De viktigste kriteriene for om kommunikasjonen kunne betraktes som vellykket var om resultatet var at mange møtte opp eller at mange la merke til hva som foregikk, selv om de ikke kom. Prisen på kommunikasjonsformen hadde også betydning for om formen kunne betraktes som vellykket.

Vi spurte ikke folk om hvilken kommunikasjonsform som fikk dem til å besøke oss/legge merke til oss, men kunne likevel trekke noen konklusjoner:

- 1) Skoleelever og lærere kom som følge av invitasjonene vi sendte hver enkelt skole, og den store oppslutningen var et direkte resultat av dette. 11 kroner i porto kunne resultere i over 100 besøkende, så dette var en meget effektiv måte å nå ut på.
- 2) Produksjon av plakater, utdeling av programflyveblad, reklamering på purre- og hentebrev, kunngjøring på bibliotekets vevsider og registrering i Forskningsdagens programdatabase kostet lite eller ingenting. Vi vet at mange lånere leste programmet som ble lagt inn i bøkene de lånte, men ikke hvor mange som deltok som følge av

dette. Selv om vi ikke har målinger som klart viser hvor godt disse formene virket, kommer vi til å benytte dem igjen senere fordi prisen er ubetydelig.

3.6 Transport

Hovedmålgruppen vår var skoleelever, så vi satset mye på å legge forholdene mest mulig til rette for at de skulle kunne delta. Vi tilbød transport til og fra arrangementet fordi mange av skolene ikke ville hatt råd til å leie skyss selv. Vi leide inn to 50-seters busser som kjørte i skytteltrafikk mellom biblioteket og skolene hele fredagen.

3.7 Finansiering

Vi var avhengige av økonomisk støtte utenfra for å kunne gjennomføre et så stort arrangement.

Totalt mottok vi 39 000 kroner i støtte fra private og offentlige instanser. De største bidragsyterne var ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum) og Stange kommune. Flertallet av sponsorene kom fra det private næringslivet.

Utgiftene til Forskningsdagene 2004 viste seg å bli lavere enn inntektene. Årsaken til dette var at behovet for leie av buss ble mindre enn forventet. Da Forskningsdagene var over, satt vi derfor igjen med rundt 9000 kroner i overskudd. Det er ikke noe mål verken for Stange bibliotek eller arrangementet Forskningsdagene å gå med overskudd, og vi valgte derfor å lage et ”tilhenger-arrangement” 25. november 2004 som ble finansiert ved hjelp av overskuddet. Dette hadde tittelen ”En kveld med Alf Prøysen”, og inneholdt mye nytt stoff om Prøysens liv og forfatterskap formidlet av Knut Imerslund og Ove Røsbak, som begge har forsket på og skrevet mye om ham. Prøysen-kvelden trakk fullt hus.

Selv etter Prøysen-kvelden satt vi igjen med et overskudd på 1426 kroner. Dette planlegger vi nå å bruke til et kurs i Nysgjerrigper-metoden (se <http://www.nysgjerrigper.no/Artikler/1046787362.53/> for mer informasjon) for barneskolelærere i regionen. Kurset skal finne sted i 2005 i samarbeid med Norges Forskningsråds Nysgjerrigper-prosjekt. Sponsorene vil få knyttet sine logoer til kursprogrammet.

Sponsorjakten var i år mye mindre arbeidskrevende enn i 2003. I 2003 sendte vi søknader også til bedrifter/organisasjoner som vi nesten sikkert visste ikke ville komme til å støtte oss økonomisk, mest for å få kartlagt markedet. I år henvendte vi oss bare til 17 sannsynlige sponsorer, hvorav seks bidro med midler. (I 2003 var tallene 11 sponsorer av 70 spurte.) Alle seks bidro også i fjor. Beløpene de bidro med i år var enten uendret eller større enn i fjor, hvilket er hyggelig!

3.8 Samarbeid

I rapporten for Forskningsdagene 2003 skrev vi at vi håpet på et tett samarbeid med andre arrangører i Hedmark fylke. På grunn av stort arbeidspress gjennom hele første halvår av 2004 kom vi ikke skikkelig i gang med forberedelsene før i august, fire-fem måneder senere enn i 2003. Det var da for sent å få til noe nærmere samarbeid med eventuelle andre aktører. Dessverre var Stange bibliotek og Høgskolen i Hedmark også i år alene om å arrangere

Forskningsdager i Hedmark. Som i 2003 holdt vi hverandre fortløpende orientert om fremdriften i forberedelsene.

I tillegg hadde vi felles annonser i Hamar Arbeiderblad (17. og 18. september) og Hamar Dagblad (18. og 21. september). Annonsene var utformet ved Høgskolen i Hedmark, og var ikke helt optimale for Stange biblioteks vedkommende hva innhold og publiseringsdato angikk. Dette problemet regner vi med å løse i 2005.

3.9 Besøk

Besøket under Forskningsdagene 2004 var lavere enn i 2003, men likevel meget bra når vi tar høyde for at arrangementet kun strakte seg over en kveld, en dag og en formiddag, mot fire hele dager i fjor. Nærmere 500 personer deltok. Fem av seks inviterte skoler i Stange kommune sendte elever og lærere, og disse utgjør hovedtyngden av deltagerne. For sammenligningens skyld bør det nevnes at et typisk kveldsarrangement på Stange bibliotek samler mellom 15 og 70 personer. Det best besøkte enkeltforedraget under Forskningsdagene hadde rundt 130 tilhørere!

4. Konklusjon

Forskningsdagene er definitivt kommet for å bli i Stange. Denne typen arrangement er arbeidskrevende, men de positive resultatene i form av mange og entusiastiske besøkende gir absolutt lønn for strevet.

Vi hadde heller ikke i år problemer med å få inn tilstrekkelige midler til å realisere planene våre. Faktisk hadde vi det uventede luksusproblemet å finne ut hvordan vi skulle få benyttet alle midlene på en meningsfull måte!

Vi har utvidet erfaringene med meget store arrangement i biblioteket. Det er ikke lenger omfanget av eller kompleksiteten i mulige arrangement som er den største bøygen.

Vedlegg 1

Programguide for Forskningsdagene 2004 på Stange bibliotek

Torsdag 23. september

18:30-18:35 **Åpning av Forskningsdagene 2004 på Stange bibliotek**

Offisiell åpning av Forskningsdagene 2004 på Stange bibliotek. Selve åpningen foretas av varaordfører Helge Bjørnsen.

18:35-22:00 **Om maskiner blir mennesker**

Om etiske problemstillinger i grenselandet der maskiner får menneskelignende egenskaper. Dette arrangementet har disse underarrangementene:

18:35-19:20 **Om maskiner blir mennesker. Foredrag**

Om etiske problemstillinger i grenselandet der maskiner får menneskelignende egenskaper.

Ved seniorpartner Terje Berg, European Centres for Accelerating Technologies.

19:40-22:00 **Om maskiner blir mennesker. Filmvisning**

Om etiske problemstillinger i grenselandet der maskiner får menneskelignende egenskaper. Vi viser spillefilmen "A.I. - kunstig intelligens", der dette er tema. Filmen er regissert av Steven Spielberg, og har aldersgrense 15 år.

Fredag 24. september

10:00-14:00 **Sæd selv!**

Stand/utstilling for GENO og Norsvin. Mulighet for publikum til å studere oksesæd i mikroskoper og typebestemme denne.

10:00-19:00 **Reisen til Mars**

Bli med på en reise til planeten Mars ved hjelp av et gigantisk brettspill utviklet av Nysgjerrigper og Norsk Romsenter.

10:00-19:00 **Stands om astronomi og romfart**

- Norsk Astronautisk Forening (forening for astronomi og romfart)
- Deep Sky Exploration (forening for astronomi)
- Norsk Romsenter (statlig organ for koordinering og utvikling av norsk romvirksomhet)

10:00-19:00 **Vitenskapskritisk utstilling**

Ved Stange-kunstner Per Sandström.

10:00-10:45 **Hvor farlig er Mjøsa? Miljøtilstand og kostholdsråd**

Om miljøtilstanden i Mjøsa og kvaliteten på drikkevann og matfisk.

Ved Trine Lise Lysberg, Mattilsynet.

11:00-11:45 **Klimaet i Norge i 2050**

Jordens klima er i ferd med å endre seg! Vi har store variasjoner i klima i Norge, men for hele

landet under ett har vi registrert en temperaturstigning i en periode etter 1980. Det er stor enighet om at dette mest sannsynlig skyldes menneskeskapt utslipp av klimagasser og aerosoler som igjen fører til endringer i Jordens strålingsbudsjett. Fremtidens klima modelleres ved hjelp av omfattende globale klimamodeller. På bakgrunn av resultatene fra disse modellene kan vi si noe om hvordan klimaet vil se ut i Norge om 50 år. Hvilke følger kan dette få på bl.a. på snødekke, vekstsesong og vannføring?

Ved Torill Engen Skaugen, Meteorologisk institutt.

12:00-12:45 Samfunnsforskning som krystallkule

Om samfunnsforskningens betydning for å kunne spå om fremtiden.

Ved Lene Nyhus, Østlandsforskning.

13:00-13:45 Hvordan og hvorfor reise til Mars?

Mer 30 år etter at de siste menneskene forlot Månen er Mars det neste naturlige målet. Årsaken til at vi ikke har landet på Mars for lengst er ikke at det er så teknisk vanskelig, men at reisen vil bli veldig kostbar. I denne forelesningen forteller Eirik Newth om noen av planene for bemannede Mars-ferder som er blitt laget gjennom tidene, og forklarer hvorfor det er så viktig at utforskningen av den røde planeten ikke overlates til robotene alene.

Ved astrofysiker og forfatter Eirik Newth.

Lørdag 25. september

10:00-14:00 Reisen til Mars

Bli med på en reise til planeten Mars ved hjelp av et gigantisk brettspill utviklet av Nysgjerrigper og Norsk Romsenter.

10:00-14:00 Stands om astronomi og romfart

- Norsk Astronautisk Forening (forening for astronomi og romfart)
- Deep Sky Exploration (forening for astronomi)
- Norsk Romsenter (statlig organ for koordinering og utvikling av norsk romvirksomhet)

10:00-14:00 Vitenskapskritisk utstilling

Ved Stange-kunstner Per Sandström.

11:30-12:00 Standup-show med Geir Ove Ovesen

Standup-komiker Geir Ove Ovesen med skråblikk på forskningen.

12:30-13:30 Nytt fra verdensrommet

Siste nytt om aktiviteter og oppdagelser i verdensrommet.

Ved astronom Knut Jørgen Røed Ødegaard.

Torsdag 25. november

19:00-20:40 En kveld med Alf Prøysen

Alf Prøysen er stadig aktuell. I disse dager kommer tre nye bøker om Prøysen og hans virke, og i romjulen viser NRK en ny TV-serie om den folkekjære dikteren.

Denne kvelden står Alf Prøysen og tekstene hans i fokus:

Knut Imerslund fra Høgskolen i Hedmark snakker om Prøysen med utgangspunkt i sin nye bok *Det er så vemodig mange viser - samtaler om Alf Prøysen*, som ble lansert mandag 22. november. Imerslund er også redaktør for Prøysen-årboken 2004, med tittelen *Alf Prøysen i nytt lys*.

Ove Røsbak har i mange år vært en av våre fremste Prøysen-formidlere, og utga i 1992 Prøysen-biografien *Alf Prøysen - prestvægen og sjustjerna*. Røsbak snakker blant annet om Prøysens tilknytning til Stange.

Roy Carstens synger Prøysen-viser.

Vedlegg 2

Regnskap for Forskningsdagene 2004 på Stange bibliotek

Utgifter	23.-25. sep.	25. nov.
Honorar foredragsholdere	12720	7000
Leie av busser	6600	
Reiseutgifter (inkl. leie av tilhenger)	5684	600
Profileringsartikler	838	
Beverting	550	82
Gaver foredragsholdere	2388	199
Diverse	913	
Sum	29693	7881
Totalsum	37574	
 Inntekter		
Økonomisk støtte:		
ABM-Utvikling	10000	
EKA AS	5000	
GENO	5000	
Gjensidige NOR Forsikring	4000	
Sparebanken Hedmark	5000	
Stange kommune, kultursektoren	10000	
Sum	39000	
 Overskudd	 1426	

Merk: Regnskapet omfatter både Forskningsdagene 2004 i perioden 23.-25. september og Prøysen-kvelden 25. november.